

23 novembre 2017

Contaminació atmosfèrica i salut a Barcelona

Laia Font

CSB Consorci Sanitari de Barcelona

Agència de Salut Pública

Servei de Qualitat i Intervenció Ambiental
Agència de Salut Pública de Barcelona

Tenim un problema i una solució

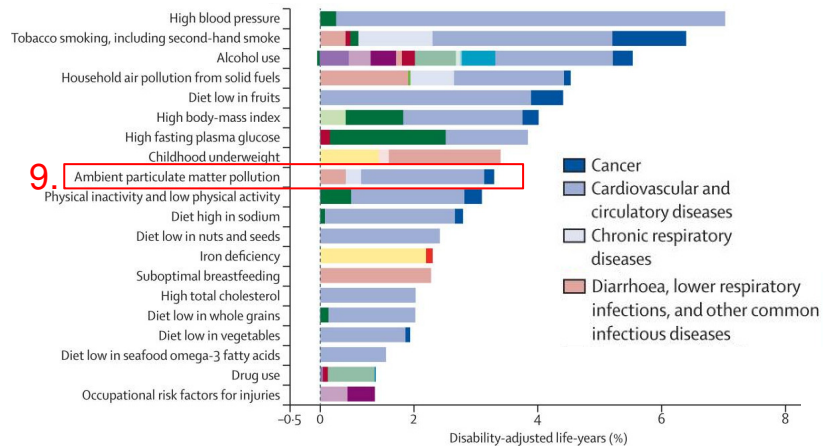
- La contaminació de l'aire és un problema greu de salut a Barcelona
- Barcelona supera els límits recomanats per la OMS de contaminació de l'aire
- Risc individual petit, però tothom respira-> gran impacte a la població

- És un factor modificable (mesures col·lectives)
- Exemples arreu del món on la millora de l'aire ha millorat la salut
- Mesures cost-efectives

Entre els principals factors de risc

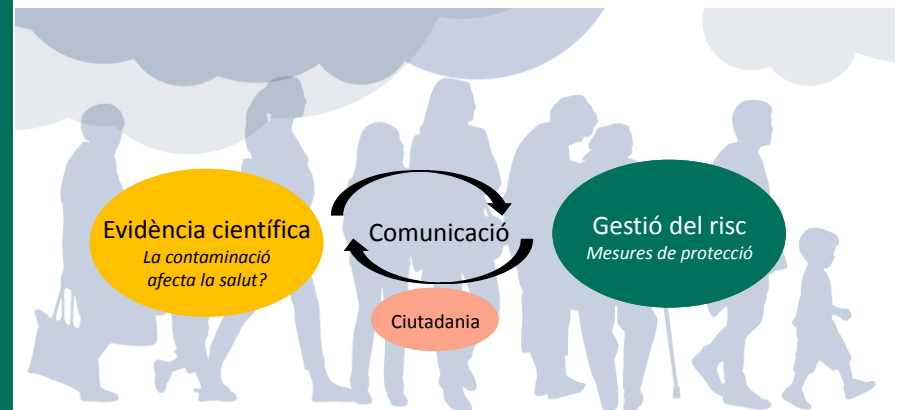
Burden of disease attributable to 20 leading risk factors in 2010
Percentage of global disability-adjusted life-years. Both sexes.

11. a Europa (primer FR ambiental)

Com ens protegim dels riscos ambientals?

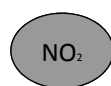
Els contaminants de l'aire

- Mescla de gasos i partícules
  - Diferents orígens i toxicitat
  - A Barcelona la font principal és el trànsit
  - Influència condicions d'emissió i dispersió (condicions meteorològiques)

- Els més rellevants per la salut:

Diferent mida i composició

Gran influència del trànsit, especialment vehicles diesel

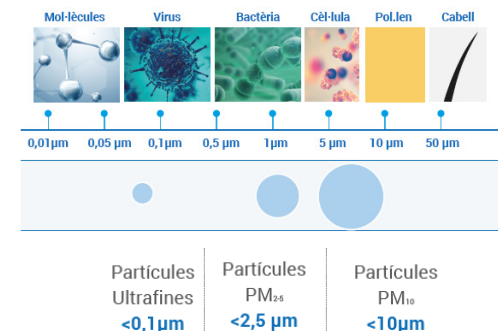

Més rellevant en zones rurals

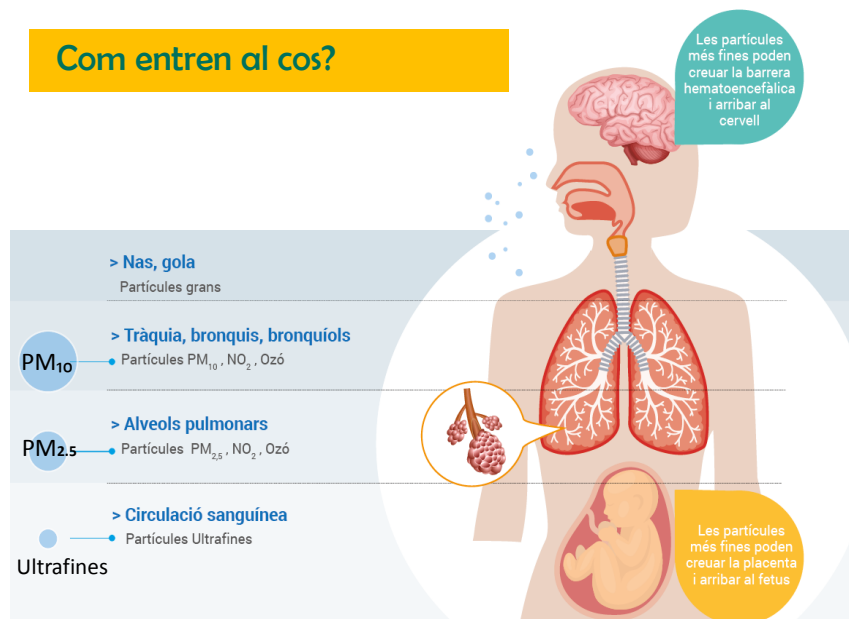

Els contaminants de l'aire

- La mida de les partícules (PM₁₀, PM_{2.5} i ultrafines)

Com entren al cos?

Efectes a la salut de la CA

Evidència científica

- Estudis toxicològics
  - Estudis epidemiològics en diferents poblacions
  - Estudis resum (meta-anàlisis)
- ↓
- Revisió d'experts
    - Organització Mundial de la Salut -> guies d'evidència i recomanacions
    - Agència Internacional de Recerca en Càncer (IARC) -> avalua substàncies "contaminació atmosfèrica causa càncer de pulmó (és carcinògen)"

Efectes a la salut de la CA

Exposició	Població afectada	Efectes
Efectes a curt termini (episodis) (aire avui, ahir)	Persones amb malalties respiratòries i cardíques cròniques	Empitjorament de símptomes, mortalitat
A llarg termini (aire últim any, anys...) Impacte molt més gran	- Tota la població - Població més susceptible (infants, embarassades, gent gran i persones amb malalties del cor i dels pulmons)	- Desenvolupament de noves malalties - Restricció funcions fisiològiques (pulmonar, cognitiva...) - Empitjorament de malalties existents

Efectes a la salut de la CA

Malalties associades:

- Malalties cardiovasculars
- Asma i altres m. respiratòries
- Càncer de pulmó
- Retard creixement fetal
- Mortalitat prematura
- Diabetis*
- Efectes cognitius*

* Evidència recent, en procés d'investigació

Si no superéssim els nivells OMS, el 2012 ens haguéssim estalviat a BCN:

344 ictus (IC95%: 0-777)
-
-
198 baix pes (IC95%: 75-315)
659 morts (IC95%: 386, 834)
548 diabetis (IC95%: 117-927)
-

(N. Mueller et al. EHP 2017)

Gestió del risc

Recomanacions OMS

Normativa EU de la qualitat de l'aire

Exposició	Població afectada	Efectes	Mesures protecció
Efectes a curt termini (aire avui, ahir)	Persones amb malalties respiratòries i cardíques cròniques	Empitjorament de símptomes, mortalitat	Control nivells diaris o horaris
A llarg termini (aire últim any, anys...)	- Tota la població - Població més susceptible (infants, embarassades, gent gran i persones amb malalties del cor i dels pulmons)	- Empitjorament de malalties existents - Desenvolupament de noves malalties - Restricció funcions fisiològiques (pulmonar, cognitiva...)	Control nivells anuals

Gestió del risc a Barcelona

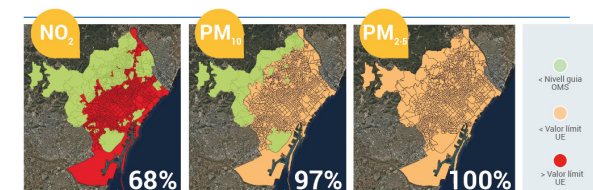
Vigilància de la qualitat de l'aire

	2015	2016
Episodi PM10	0	1 (4 dies)
Episodi NO2	1 (4 dies)	0

Mesures protecció

- Control nivells diaris o horaris
- Control nivells anuals

- Pocs pics de contaminació i amb nivells relativament baixos
- Superem els valors anuals recomanats per NO₂ i partícules

Mitjanes anuals per àrees censals, 2016. Població exposada a nivells superiors als recomanats per la OMS o la UE a la residència. Font: ASPB.

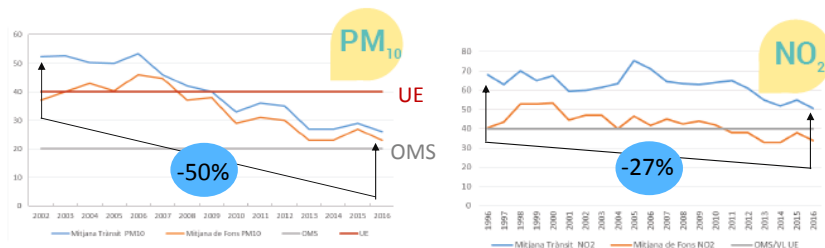
	NO ₂ (µg/m³)		PM ₁₀ (µg/m³)		PM _{2.5} (µg/m³)	
	Trànsit	Fons	Trànsit	Fons	Trànsit	Fons
Barcelona 2016	50	34	25	22	15	13
Límit recomanat salut (OMS)	40		20		10	
Límit regulat (UE)	40		40		25	

Gestió del risc a Barcelona

Vigilància de la qualitat de l'aire: d'on venim?

Evolució temporal de la mitjana anual a les estacions de **trànsit** i de **fons** ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

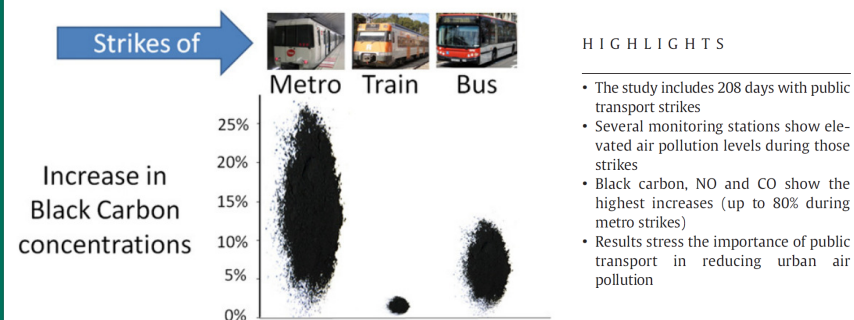
En 14 anys

En 20 anys

Impacte de les vagues del transport públic en la CA

Barcelona (2005–2016)

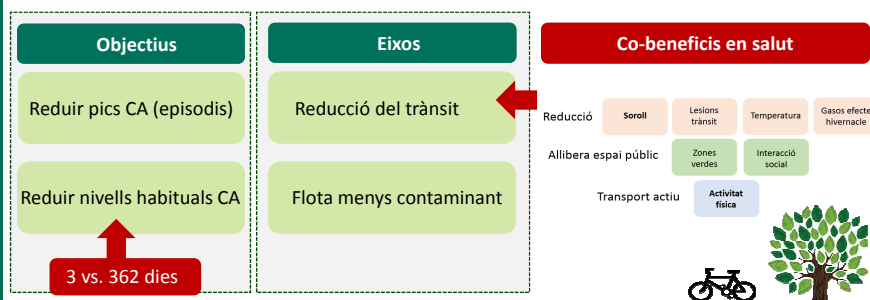
Basagaña et al., *Science of the Total Environment* 2017

Gestió del risc a Barcelona: mesures de control

Pensant en salut

Programa de mesures contra la Contaminació Atmosfèrica (CA)

Recomanacions per reduir l'exposició a la CA

Sobre polítiques

- Reduir la contaminació atmosfèrica **disminuint globalment el trànsit motoritzat diari**
- Prioritzar la pacificació del trànsit al voltant de les escoles, centres per gent gran i hospitals (**col·lectius susceptibles**).

Individuals

- Mobilitat:
  - Desplaça't de forma activa. Els beneficis per la salut de l'**activitat física** superen de llarg els riscos de l'exposició a la contaminació atmosfèrica.
  - Escull els carrers (i les hores) amb menys trànsit.
- Ventilació de l'habitatge a les hores amb menys trànsit.

A les escoles

- Ventilació aules a les hores de menys trànsit.
- Potenciar l'arribada a l'escola amb transport actiu (caminant, amb bicicleta i transport públic). Els beneficis de l'activitat física també compensen en els infants.

Servei de Qualitat i Intervenció Ambiental (SEQUIA)
Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)

lfont@aspb.cat
sequia@aspb.cat